

Eskişehir’de Mansard Çatının Kent Mimarisine Etkileri

Doç. Dr. Berna Üstün¹

Araş. Gör. Fatma Kolsal²

Konu Başlık No: 5

ÖZET

2012 yılında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi’nin İmar Yönetmeliğinin çatılar ve pencereler ile ilgili maddelerinde yaptığı değişiklikler sonucunda kentte “mansard tipi” çatı kullanımına izin verilmiştir. Yapılan bu değişiklik üzerinden geçen 4 yıl boyunca yeni yönetmeliğe uygun olarak inşa edilen binalarla kentin silueti değişmiştir. Aynı şekilde son katlardaki bağımsız bölümlerle ilişkili olarak kullanımına izin verilen çatı arası hacimler, özellikle konutlardaki mekânsal farklılıklara da olanak sağlamıştır.

Bu bildiri kapsamında Eskişehir kentindeki bu değişikliğin kent silueti açısından değerlendirilmesi yapılırken, mekansal etkilerinin örneklerle açıklanması amaçlanmaktadır. Literatür taraması ve görsel verilerin toplanması aracılığıyla elde edilecek bulgularla hedeflenen sonuç, mansard çatının Eskişehir kent mimarisine etkilerini ortaya koymaktır.

ANAHTAR KELİMELER

Çatı, mansard çatı, çatı arası, kent mimarisi

ABSTRACT

The use of “mansard roof” has been approved in Eskişehir after the changes done for the articles concerning the roof and windows in the Construction Regulations of Eskişehir Metropolitan Municipality, in 2012. During the years, after the change in the regulations, the silhouette of the city has been transformed by the new-built edifices. Similarly, the space underneath the new mansard roof has been modified and rendered new spatial varieties possible.

As part of this notification, not only the evaluation of this change regarding the silhouette of Eskişehir, but also the spatial outputs of it will be discussed. In order to propose the effects of the mansard roof to the architecture of Eskişehir, the literature survey and exemplifying photographs will be utilized.

KEYWORDS

Roof, mansard roof, attic, city architecture

¹ Anadolu Üniversitesi, İki Eylül Kampüsü/Eskişehir, 0 222 3213550/6650, bustun@anadolu.edu.tr

² Anadolu Üniversitesi, İki Eylül Kampüsü/Eskişehir, 0 222 3213550/6650, fatmakolsal@anadolu.edu.tr

1. Giriş

Kent silüetinin ve kent imgelerinin kavranmasında, “çatı”nın etkisi göz ardı edilemez. İki boyutlu olarak kâğıt üzerine aktarılan kent silüetinde en önemli unsur çatılardır. Yapısal açıdan bir bitiş elemanı olarak açıklanan ve mimari olmaktan daha çok teknik bir konu olarak ele alınan “çatı”, aslında tasarımın bir parçası olarak mekânsal etkilere sahiptir. Özellikle iklimsel nedenlerle dik olarak tasarlanan çatılarda bu mekânsal etki güçlenir, “çatı arası” denilen bir büyüklüğün tasarıma katılmasını olanaklı kılar.

Geleneksel kültürümüzde çok örneği olmayan çatı arası kullanımı, daha çok mansard çatı tipi kullanımının gelenek haline geldiği Avrupa ülkelerinde yaygındır. Boşluğun faydaya dönüştüğü bu çözümlerde çatı; bitiş elemanı olmaktan çıkar ve mekânın farklı bir yüzeyini oluştururken, iç mekânın dışarıyla kurulan ilişkisine farklı bir boyut katar.

Bu bildiri kapsamında 2012 yılında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi’nin İmar Yönetmeliğinin çatılar ve pencereler ile ilgili maddelerinde yaptığı değişikliklerin kent silüeti açısından değerlendirilmesi yapılırken, mekansal etkilerinin örneklerle açıklanması amaçlanmaktadır. Literatür taraması ve görsel verilerin toplanması aracılığıyla elde edilecek bulgularla hedeflenen sonuç, mansard çatının Eskişehir kent mimarisine etkilerini ortaya koymaktır. Bu bakımdan ilk olarak kent silüeti ve kent imgesi üzerine düşünceler paylaşılacak, kentsel imgede “çatı”nın anlam ve içerikleri tartışılacaktır. Aktarılan bilgiler doğrultusunda Eskişehir’deki mansard çatı konusundaki gelişmeler değerlendirilecek, bu gelişimin mekansal yansımaları ve kent silüetindeki etkileri örneklerle irdelenecektir. Son olarak elde edilen bulgular üzerinden çeşitli değerlendirmeler yapılacaktır.

2. Kent Silüeti Kent İmgesi Üzerine Düşünceler

Kent; insanın, hayatını düzenlemek üzere meydana getirdiği en önemli, en büyük fiziki ürün ve insan hayatını yönlüten, çerçeveleyen yapıdır [1]. Mimari bir eser gibi, kent de uzamdaki bir yapıdır ve görünüşü ne kadar sıradan olursa olsun, kentlere bakmak insana özel bir zevk verebilir. Mimari bir eserden tek farkı, ölçeğinin daha büyük olması ve uzun zaman içinde algılanabilir olmasıdır. Kentte, her durumda gözün görebileceği, kulağın işitebileceğinden fazlası, keşfedilmeyi bekleyen bir dekor ya da manzara vardır. Kent, çok çeşitli sınıf ve karakterlere sahip milyonlarca insan tarafından algılanabilen ve hatta zevk alınan bir nesne olmanın ötesinde, yapısını kendilerince sebeplere göre sürekli geliştiren pek çok yaratıcının da ürünüdür. Genel hatlarıyla bir süreliğine sabit kalsa da ayrıntıları sürekli değişir[2].

Kentsel görünümün insanlar üzerinde algılama ile oluşturduğu etki, kentsel imge kavramını beraberinde getirmektedir. Kentin görünümü, tasarımı, düzenlenişi ve yapılarının mimarlık özellikleriyle, bir kentin insanda bıraktığı genel izlenim olarak tarif edilebilecek “kentsel imge kavramı”; kentin kimliğinin, toplumsal belleğinin oluşmasında, algılama sonrasında gelen önemli bir süreçtir. Kentsel imge; kent yaşantısının kişilerde bıraktığı duyuşsal ve düşünsel izlerdir ve bu izler de kent kimliğinin tanınmasındaki en önemli adımdır. Kentsel imge ile kentsel kimlik kavramları yazılı kaynaklarda çoğunlukla birbirine karıştırılmaktadır. Kentsel imge, kentin görülmesiyle elde edilen zihinsel bir süreci ifade ederken; kent kimliği kentin kişilere gösterdiği sosyal, kültürel ve mekânsal öyküye işaret etmektedir[3].

Alver’e göre; kentin fiziği, mimarisi, biçimi, çizgileri onun referans alanlarından biridir. Bir yaşam alanı olarak kent, insanın ürettiği en önemli ve aynı zamanda karmaşık mekansal biçimlendendir. Binalar, sokaklar, yollar, kavşaklar, köşeler, köprüler, anıtlar, kaldırımlar, çarşılar, eğlence ve spor alanları, sanat merkezleri, müzeler gibi sayısız mekanla donanan kent, kendi imgesinin temel elemanlarıyla var olur. Kentin fiziği onu görsel bir yapı haline getirmektedir; manzaralı bir alandır kent. Ona bakılır, seyredilir, izlenir, görülür hatta okunur. Bakılan, seyredilen, okunan öncelikle

kentin bedenidir. Ancak mekansal yani bedensel boyutlarının her birinde toplumsal hayatın hemen her alanına dair ipuçları barındırmakta, hayatın şifrelerini kendinde taşımaktadır. Kentin bedeninin her bir uzvu hem gerçeklik hem de imgesel boyutuyla öne çıkar. Her bir uzvun (sokak, cadde, ev, vb.) derin anlamları ve çok boyutlu bir imgesel dünyası bulunmaktadır [4].

Yukarıda değindiğimiz farklı öğeleri bünyesinde barındıran kentin formunu kavrama konusunda, “kentsel silüetler” kente bakan, kenti okumak isteyen kişi için temel referans noktası olabilir. Kent silüetleri, kentsel estetiğin değerlendirilmesi için, kentsel bütüne ilişkin referanslar sunmaktadır. Kentin estetik görünümünde bütünlüğün bozulması, açık bir şekilde kentsel silüette gözlemlenebilmektedir. Kentsel silüetin çeşitliliğinin az olduğu durumlarda, birbirine benzer yapılar yan yana gelerek monoton bir görünüm oluşturmaktadır. Aynı zamanda, birbiri ile uyumlu ilişkileri bulunmayan yapı ve dokuların bir araya gelmesi de gözlemciyi rahatsız eden bir karmaşa yaratmaktadır. Yapı ve doku farklılaşmasının aşırı artması kentsel silüette bir kaos sürecinin başlangıcı olabilir[5].

Kente dair manzaralar dikkate alındığında, imge ve silüette en öne çıkan unsur çatılardır. Bu bakımdan çatının anlam ve içerikleri kentsel imge için oldukça belirleyicidir. Bir sonraki bölümde çatının bu belirleyici rolü çeşitli örnekler üzerinden tartışılacaktır.

3. Kentsel İmgede “Çatı”nın Anlam ve İçerikleri

Anlambilim açısından incelendiğinde çatı kavramı bir yapının parçası olmak dışında pek çok anlama gelebilir. Büyük Türkçe Sözlükte çatı, bir yapının, bir evin damını kuran parçaların bütünü; birbirine çatılmış, çakılmış şeylerin bütünü; yapının tavanı ile damı arasındaki kullanılan yer; veya mecazi olarak barınılan, sığınılan yer olarak karşımıza çıkar [6].

Yapısal ve işlevsel bir unsur olarak ise çatı; yapıları dış atmosferden gelen yağmur, rüzgar, kar ve dolu gibi etkenlerden koruyan elemandır. Benzer şekilde çatı, yapıların üstünü akıntılı bir tarzda örtecek malzemeyi taşımak üzere yapılan çoğu ahşap veya maden iskelet olarak tanımlanabilir [7]. Daha genel bir tanımla birbirine çatılmış, çakılmış şeylerin hepsine çatı denilebilir.

Ching’e göre ise; bir binanın ana baş üstü düzlemi onun çatı düzlemidir. Çatı sadece binanın iç mekanlarını güneş, yağmur, rüzgar, kar vb. den korumakla kalmaz aynı zamanda binanın genel biçimini ve mekanlarının biçimini etkiler. Diğer taraftan çatı düzlemi, kendi yükünü alttaki mekanın üzerinden desteklerine taşıyan bir strüktürel sistemin malzemesi, oranı ve geometrisi tarafından belirlenir. Çatı düzlemi bir bina biçiminin ana mekân-tanımlayıcı elemanı olabilir ve böylece de kendi şekliyle örttüğü biçimleri ve mekanları görsel olarak düzenleyebilir [8].

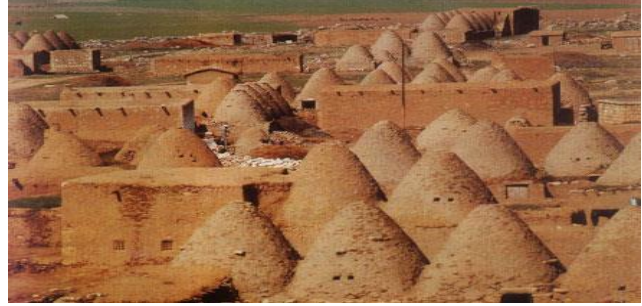
Bu tanımlara göre birbirine tutturulmuş basit bir yapı da olsa, çeşitli malzemelerden oluşan daha karmaşık bir örtü de, çatının anlamları boşluğun sınırlandırıldığı bir hacmi ifade eder. Bu boşluk biçimsel özellikleri olduğu kadar, insan yaşamına ilişkin özellikleri sergilediği ölçüde mimaridir ve “mekân” niteliği kazanır [9]. Tanyeli’ye göre; çok anlamlı olmasına rağmen, ‘çatı’ ile ‘ev’ özdeşleşmiştir. İnsanın aklına ‘çatı’ dendiği zaman ‘ev’, ‘ev’ dendiği zaman ‘çatı’ gelir [10].

Çeşitli kültürlerin yöresel konut mimarisinde farklılaşan teknik, iklim ve sosyo-kültürel faktörlere bağlı olarak kendi üslubunu oluşturmasına karşın, kümeli konut organizasyonları bütün içinde her bir birimin bağımsızlığını ve belirli bir oranda çeşitliliğini gösterdiği iyi bir örnektir [11]. Geleneksel dokularda çatı önemli bir sembolik form olarak varlığını belli eder. Tüm yerleşmenin bütününde benzer bir dilin oluşmasındaki katkısı büyüktür. (Fotoğraf 1-2)

Fotoğraf 1. Solda : Trulli Köyü, Alberobello, İtalya, Geleneksel Kurutulmuş Taş Barınaklar 17.yy, (F. Kolsal, 2005), Sağda: Taos Pueblo, New Mexico, 13.yy, (<http://indiancountrytodaymedianetwork.com/2011/07/13/time-traveling-taos-pueblo-39430>)

Fotoğraf 2. Solda: Semur en auxois Fransa, (<http://qoo.li/2013/05/ferien-im-burgund/gz6b5180/>), Sağda: Urfa-Harran, (<http://bursasanliurfalilardernegi.com/harran>)

Geleneksel yerleşmelerde kültürün, iklimin, yapma tekniklerinin ve alışkanlıkların ifadesi olan çatı modern dönemde daha farklı kavrayışların ifade biçimi olmuştur. Öyle ki mimari dilin öğelerinden biri olan “çatı” dönemselsel olarak üslupların da kavranmasında bir araç olmuştur. Modernizm teras çatı ve çatı bahçeleriyle özdeş hale gelmesi bu duruma iyi bir örnektir. (Fotoğraf 3) Bu durumu en iyi anlatan yerlerden birisi Stuttgart Weissenhof Yerleşkesi’dir (1927). Modern dönem teras çatılı konutlarındaki yeni üslubun kentin mansard çatılı dokusu içerisindeki farklılığı görülmektedir.

Fotoğraf 3. Stuttgart Weissenhof Yerleşkesi (1927), (<http://misfitsarchitecture.com/tag/the-international-style-1932/>)

Her yeni çağ kentin biçimlenmesinde farklı görünümle vücut bulmuştur. Yapılar yükselir, yıkılıp yerine yenisi farklı bir görünüşle yapılabilir[12]. Kentler zaman içinde büyümeye ve değişmeye devam eden bir organizma gibidir ve bu durum kaçınılmazdır. Değişen sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmeler dünya toplumlarını etkileyerek kentlerin ve kent parçalarının farklı niteliklerde biçimlenmesine neden olmaktadır. Geçmiş dönemlerdeki doğal çevreyle uyumlu ve kültürel yapıya bağlı olarak gelişen kentsel doku artık yerini ekonomik ve teknolojik değişimle biçimlenen günümüz kentlerine bırakmaktadır[13].

Günümüz kentlerinde neredeyse ortak bir mimari dilin ürünü olan görüntü bütünlüğüne rastlamak mümkün değildir. Farklı dönemleri bünyesinde barındıran ve farklı mekânsal kullanımlara sahip olan zonların bir arada olduğu daha karmaşık formlardan oluşan yeni bir mimari dil hakimdir. Diğer yandan Bumin'e göre; siyasal erk, dönemseller koşullar planlamanın yönünü ve içeriğini belirleyen önemli bir konu olarak var olur. Plan kimi zaman kentin oluşum hikâyesinin aksi bir çizgi çekeabilmekte, var olan yapıyı bozabilmekte, hatta kenti yıkıp yeni bir yapı ekleyebilmektedir. Plan değişiklikleri kentin görünümünü, akışını, ilişkilerini kökten değiştirebilmektedir [14].

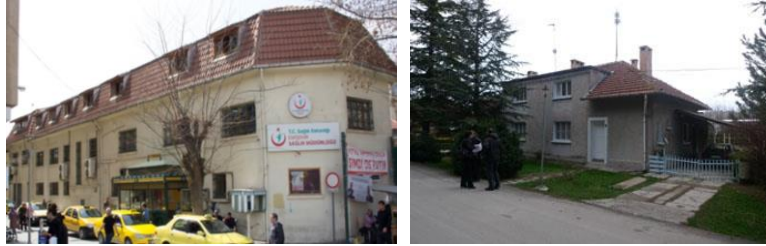
Bu değişiklikler kimi zaman kente ve kentliye pozitif değerler kazandırırken, siyasal erk bir güce dönüştüğünde zarar verebilmektedir. Bir sonraki bölümde Eskişehir kentinde çatılar ile ilgili olarak yapılan bir planlama karar değişikliğinin üzerinden geçen dört yılda, bunun kentte ne tür değişikliklere yol açtığı tartışılacaktır.

4. Eskişehir Mansard Çatı¹ Kullanımının Kent Mimarisine Etkileri

4.1. Kent Silüetine Etkileri

Tarihsel olarak Eskişehir kentinde çatı arası kullanımı yaygın değildir. Kentteki ilk mansard çatılı bina Ermeni asıllı Agop Çılbıryan'a ait arsa üzerinde 1915 yılında yapılan ve Belediye Millet Hastanesi olarak kullanılan iki bloktan oluşan binadır. (Fotoğraf 4) Tescilli olan bina halen günümüzde İl Sağlık Müdürlüğü Hizmet Binası olarak kullanılmaktadır [16]. Çatı arası kullanımına 1933 yılında Alman mimarlar tarafından tasarlanmış olan Şeker Fabrikası Yerleşkesi içerisinde bulunan lojman konutlarında olduğu gibi tekil ve az sayıda rastlanır. (Fotoğraf 4)

Fotoğraf 4. Solda: Eskişehir İl Sağlık Müdürlüğü Hizmet Binası (1915), (<http://www.eskisehir.kulturenvanteri.gov.tr/anitdetay.aspx?ID=168>), Sağda: Eskişehir Şeker Fabrikası Lojman Konutları (1933) (B. Üstün)

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliğinin “Çatılar” başlıklı 35. maddesi ile “Pencereler” başlıklı 41. maddesinin revizyonuna ilişkin öneri Büyükşehir Belediye Meclisinin 11.10.2012 tarih ve 398 sayılı kararı kabul edilmiştir. Bu karara göre önceden en fazla %33 eğim ile çatı arasında herhangi bir bağımsız bölüme ve teras kullanımına izin vermeyen 35. Madde, %45 eğim ile teras da dahil olmak üzere son katlardaki bağımsız bölümlerle ilişkili çatı arası kullanımlara imkan tanıyacak şekilde değiştirilmiştir. Bina alanının %45 eğime müsaade etmediği hallerde teras çatı uygulaması da

¹ MANSARD ÇATI

Mansard, mimarlık tanımıyla; her yüzünde, değişik eğimli iki dam yüzeyi olan çatıdır. Mansard, bu tür çatıların içine yerleştirilmiş kat ve bu tür katlarda çatıdan dışarı çıkıntı yapan pencere için de kullanılır. Fransız mimar Françoise Mansart tarafından mimarlık uygulamalarına kazandırılmış olan “Mansard Çatı” çözümü, ismini de mimarın soyadından almıştır. Mansard çatı, çatı katı yapılması istenilen binalarda çatının meyilli olan yüzeyleri kırılarak tertiplenir. Mansard çatılar beşik, yarım kalkanlı ve kırma olmak üzere üç şekilde yapılır. En karakteristik özelliği, çatıda iki farklı eğim uygulanmış olmasıdır. İlk eğim, genelde, bir insanın zorlanmadan yürüyebileceği kadar düşüktür. Ancak, ikinci eğim, diğerine göre oldukça fazladır. Birinci eğim yüzeyleri, çatıda en yaygın şekilde zarf çatı benzeri bir şekilde birleşir. Bazı mansard çatıların üst kısımları, bir teras gibi kullanılabilir; ancak bu bütün mansard çatılar için geçerli değildir [15].

gerçekleştirilebilecektir. Ayrıca 41. Madde’de önceden “Çatı arasında yapılan piyeslerin pencere boşlukları 0.80 cm.'den büyük olmamak, en çok iki pencere açılmak ve pencereler birbirine eklenerek bant haline getirilmemek koşuluyla yapılabilir” ibaresi, “Çatı arasında yapılan piyeslerin pencere boşlukları çatının yapısal durumunu zorlamamak ve çatı arasına çıkış verilmemek kaydıyla azami 2.00 m’ye kadar yapılabilir” yönünde değiştirilmiştir [17].

Bu değişiklik ile kentin silueti değişmiştir. Yeni uygulama, geleneklerinde çatı arası kullanımı olmayan eski yapılaşmaların yanında bitişik düzende herhangi bir yerde hayata geçirilmiş, sonuç olarak %33 lük eğimli çatıların arasında farklı bir görüntü ortaya çıkarmıştır. (Fotoğraf 5)

Fotoğraf 5. Eskişehir Batıkent Mahallesi, 2016 (F. Kolsal)

İnşa ve tasarım süreçlerindeki farklılıklardan dolayı mansard çatı uygulamaları, imarın 4 kat olduğu yerlerde 5. bir kat gibi algılanmaya başlamıştır. Tüm kent genelindeki bu durum, eski doku ile yeni doku arasında neden olduğu kopukluk yanında, kent silüetini de olumsuz etkilemiştir. Bu etkiler, silüet ve imge açısından olduğu kadar, kat sayısı kararında bir artırım olmamasına rağmen yapı yüksekliğinde meydana gelen artışla kentlinin sokak deneyimini de üçüncü boyutta değiştirmiştir. (Fotoğraf 6)

Fotoğraf 6. Eskişehir Çamlıca Mahallesi, 2016 (F. Kolsal)

Bu uygulama ile kent bütünündeki görsel çeşitlenme sağlanırken, yeni yerleşim alanlarındaki mimari karakter Eskişehir kentinin hiç de alışkın olmadığı bir hal almıştır. Yüzeyle açılan boşluk miktarının fazla olduğu örneklerde yeni bir kat gibi davranmasıyla değişiklik amacının dışına çıkmıştır. Amaç çatı arası kullanımı iken yeni bir kat kullanımına dönüşmüştür. Pencere oranları, Fransız balkonu, mansard çatısı ile yeni yapılan apartmanlar Eskişehir kenti değil de bir Avrupa kenti görseli iması barındırmaktadır. (Fotoğraf 7)

Fotoğraf 7. Solda ve ortada: Eskişehir Batıkent Mahallesi, 2016 (F. Kolsal), Sağda: Eskişehir Güllük Mahallesi, 2016 (A.D. Yeşiltepe)

4.2. Mekansal Etkileri

Eskişehir kentinde alınan kararlara göre inşa edilen yapıların dış görünüşleri kadar, çatı arası hacimlerin konut olarak kullanılabilir hale gelmesiyle, içteki mekansal özellikleri de değişmiştir. Yönetmeliğin çatı arası hacmin kullanımını, son kattaki bağımsız bölümle ilişkili olarak belirlemiş olması, bu hacimlerin iç mekan örgütlenişlerinde önemli bir kriter olmuştur. Özellikle kendine has mimari çözümlerin gerekli olduğu “çatı katı dubleks konut” tipinin belirmesine sebep olmuştur.

Burada baştan dubleks tasarlanmadıkları halde yönetmelik değişikliği sırasında inşa halinde olan yapıların proje revizyonlarının getirdiği bazı mekânsal problemler oluşmuştur. Dikey dolaşımın konut içi çözümü başlı başına önemli bir tasarım problemi iken, bir de sonradan eklenen bir unsur olarak karşılaşılmaması bazı olumsuzluklar doğurmuştur. Kullanımla ilgili ciddi engeller üretmediği sürece, bu tip farklılıkların, standardize olmuş konut plan şemalarını kırmaları açısından katkı sağlayıcı oldukları söylenebilir. Bunların yanında yönetmelikteki değişikliğin konut tipi çeşitliliği ve kent silüetindeki uzun vadedeki etkileri açısından olumlu potansiyeller taşıdığı düşünülse de, uygulamaların henüz deneysel bir aşamada olduğu ve bahsi geçen potansiyellerin açığa çıkmasının zaman alacağı düşünülmektedir. Tüm bu tespitler ışığında, mansard çatının gerek olumlu gerekse olumsuz mekânsal çıktıları tartışılabilir.

Altında yer alan mekana doğrudan etki eden yapısı öngörüldüğünde mansard çatı, uygulamadaki sıkıntılar göz ardı edildiğinde, doğal ışık alma oranı, teras kullanımı ve apartman yaşamında müstakil imkanlar sunması açısından mekansal olarak daha yalıtılmış ve kentle kurulan ilişkinin diğer katlara göre farklılaştığı bir alan tanımlar. (Fotoğraf 8)

Fotoğraf 8. Eskişehir’de çatı arası kullanımı, 2016, (A. D. Yeşiltepe), (www.eskişehir.net)

Ancak bu kaliteyi artırıcı özellikler, tasarıma her zaman dahil edilmemektedir. Özellikle mevcut yapı üzerindeki değişikliklerle sonradan oluşan mansard katla ilişki kurmaya çalışan örneklerde, üst katın kullanım alanına sokulabilmesi için, alttaki hacimlerin sadece birer giriş holü gibi davrandığı örnekler oldukça çarpıcıdır. Bu durum ise oluşturulan daire sayısını artırma yönünde mekansal nitelikten ödün verildiği izlenimini oluşturmaktadır. Bu yöntemle tasarlanan konutlara alttaki bir odacıkta yer alan

merdiven nedeniyle, “dubleks” tanımını kullanmak da oldukça zordur. Bu tip plan şemaları konut planlarında çeşitlilikten çok, gelişigüzellik yaratmaktadır. (Fotoğraf 9)

Fotoğraf 9. Eskişehir’de çatı arası kullanımı, dikey dolaşım için oluşturulan giriş odaları ve eğimin yanlış yerden kesilmesi (www.eskişehir.net)

Bir diğer olumsuzluk ise, çatı eğiminin doğru yerden ve doğru açı ile kırılmadığı haller nedeniyle, oluşturulan mekanın antropometrik ölçüler açısından arızalı olmasıdır. Bu da mekansal niteliği düşüren başlıca problemlerden birisidir. Benzer şekilde kafa kurtarma sağlansa bile, mutfak gibi mekanlardaki dolapların kapasite arttırma yönünde eğime zorlanması da kullanıcı açısından işlevsel olmayan sonuçlar doğurabilmektedir. (Fotoğraf 9)

İç mekana katkıları açısından mansard çatı, oluşturduğu zorlu tasarım problemleri oranında, başarılı tasarımların daha imkansız olduğu alanlar sunar. Doğru ele alındığı takdirde, dikey dolaşım, eğim ve doğal ışık konut içi mekansal kaliteyi arttıran unsurlara dönüşecektir.

5. Değerlendirme

Kent süreci hem geleceğe yöneliktir, hem de geriye dönüktür; bazen kolektif buyruğun sonucu olarak ortaya çıkar, bazen de özel bir ayrıcalıktır; bazen eşgüdümlü bir kampanyadan doğar, bazen parça parça oluşur; bazen yasa etkisine sahiptir, bazen de onay bile alınmadan tasarlanır. Farklı zamansal uzantılardan etkilenecek oluşan kent, birçok değişkene bağlı olarak değişir [18]. Çoğu kent bu şekildeki süreçlere tanık olsa da, bunlardan sadece bazıları sürekli ve tutarlı bir kent imgesi sunabilirler. Kent imgesinin sürekliliğindeki kritik nokta, değişimin kaçınılmaz olduğu kentte, değişimlerin bu imgeyi güçlendirecek şekilde olmasıdır.

Mimarlar iç mekan tasarımında bir “yer” hissi oluşturma çabasında oldukları kadar, dışarı için de aynı kaygıyı taşımalarıdır. Çünkü bir yapının cephesi ve tüm dış yüzeyleri kentsel bir mekanın sınırlarını oluşturmaktadır [19]. Eskişehir’de incelenen mansard çatı uygulamasının kent imgesi ve ortaya çıkan çatı arası mekanlara etkisi değerlendirildiğinde, öncelikle kent silüeti açısından ve takibinde iç mekanda henüz bir “yer” hissi oluşturamadığı düşünülmektedir. Özellikle iç mekanın oluşumu tersten bir süreç izlemiştir. Mansard çatı uygulaması ile ekstradan elde ediliveren hacimlerin gecikmeli gelişen mekan örgütlenişi eklemlendiği kat ile uyum sağlamaya çalışan bir hal almıştır.

Sonuç olarak, alınan karar mevcut imgedeki sürekliliği zedelemiş ve bir kopukluk meydana getirmiştir. Bunun iç mekandaki yansımaları henüz olumlu tasarım sonuçları üretememektedir. Değişiklik öncesi ve sonrası silüetin bir bütün oluşturup, bu bütünün yeni bir imge oluşturması muhtemeldir. Ayrıca çatı arası hacimler için daha nitelikli mekansal çözümlerin geliştirilebileceği de düşünülmektedir. Ancak imar yönetmeliklerinde yapılan değişikliklerin kentin alışılacağı, kimlik ve imgesine katkı sağlayacak nitelikte düzenlemeleri içermesi ve doğuracağı mimari problemleri öngörmesi önemlidir.

Kaynakça:

- [1] Cansever, T., 2013, İslam'da Şehir ve Mimari, Timaş Yayınları, s.103., İstanbul.
- [2] Lynch, K., 2014, Kent İmgesi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.1., İstanbul.
- [3] Topçu, K., 2011, Kent Kimliği Üzerine Bir Araştırma:Konya Örneği, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt 8, Sayı 2, s. 1051-1052. (ISSN:1303-5134)
- [4] Alver, K., Kentin İmgesi, http://www.academia.edu/9536243/KENT_%C4%B0MGES%C4%B0 (erişim tarihi, Şubat 2016)
- [5] Bostancı S., Ocakçı M., Şeker S., Kentsel Siluetin Çeşitlilik Açısından Değerlendirilmesinde Entropi Yaklaşımı, *Journal of İstanbul Kültür University*, 2006/2, pp.83-95
- [6] www.tdk.gov.tr, (erişim tarihi, Şubat 2016)
- [7] <http://sozluk.insaatbolumu.com/terimler/cati-nedir/>, (erişim tarihi, Şubat 2016)
- [8] Ching F., 2002, Mimarlık, Biçim, Mekan ve Düzen, Yem Yayınları, s.115-117., İstanbul.
- [9] Kuban, D., 2010, Mimarlık Kavramları: Tarihsel Perspektif İçinde Mimarlığın Kuramsal Sözlüğüne Giriş, YEM Yayınları, İstanbul
- [10] Tanyeli U., 1989, Yapının İki Karşıt Ucu ve Anlamı, *Arredamento Dekorasyon*, Sayı 89/9, s.108-110.
- [11] a.g.e.[8], s.68.
- [12] Erzen J., 2015, Üç Habitus: Yeryüzü, Kent, Yapı, Yapı Kredi Yayınları, s.129, İstanbul
- [13] a.g.e. [3], s. 1050.
- [14] Bumin K., 2010, Demokrasi Arayışında Kent, Çizgi Kitabevi, s. 22, Konya.
- [15] <http://emlakansiklopedisi.com/wiki/mansard-mansart-cati>, (erişim tarihi, Şubat 2016)
- [16] Eskişehir Modern Mimarlık Mirası Sergisi, 2-4 Aralık 2010
- [17] Eskişehir Büyük Şehir Belediyesi
- [18] Çelik Z., Favro D., Ingersoll R., 2007, Şehirler ve Sokaklar, Kitap Yayınevi
- [19] Buckhanan, P., 1988, A report from the Front, *Architects Journal*, p:21-27